

BÁO CÁO THƯỜNG NIÊN

2017 - 2018

MỤC LỤC

GIỚI THIỆU CHUNG	2
LỜI NÓI ĐẦU	3
TÓM TẮT HOẠT ĐỘNG	5
LIÊN MINH VẬN ĐỘNG CHÍNH SÁCH KIỂM SOÁT VÀ NGĂN NGỪA Ô NHIỄM NƯỚC	6
DỰ ÁN THÚC ĐẨY VAI TRÒ TIÊN PHONG CỦA THANH THIỆU NIÊN TRONG THÍCH ỨNG BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG HỒNG (READY)	9
CHƯƠNG TRÌNH HỢP TÁC ĐÔNG NAM Á THÍCH ỨNG VỚI BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU ĐÔ THỊ	11
DỰ ÁN ĐẠI DƯƠNG KHÔNG NHỰA	14
HỢP TÁC KHÁC	15
Hội thảo VCCI	
Chương trình giáo dục môi trường quận Hoàn Kiếm	
Chương trình hợp tác với DOW	
Dự án CSR	

GIỚI THIỆU

Thành lập cuối năm 2009 trực thuộc Liên hiệp các Hội Khoa học và Kỹ thuật Việt Nam, Trung tâm Nghiên cứu Môi trường và Cộng đồng (tên viết tắt là CECR) tập hợp các nhà khoa học, các cán bộ có tâm huyết để nghiên cứu và thực hiện các đề tài, dự án bảo vệ môi trường dựa vào cộng đồng nhằm hỗ trợ nâng cao chất lượng môi trường, phát triển kinh tế - xã hội cho Việt Nam.

Tại CECR, chúng tôi có niềm tin rằng các giải pháp cho vấn đề môi trường hiện nay chủ yếu cần thực hiện tại địa phương. Các giải pháp này phải được chính những người dân nhiệt tình xây dựng và tham gia giải quyết. Chính điều đó sẽ dẫn đến sự thay đổi thái độ và hành vi của cộng đồng và cá nhân trong việc bảo vệ môi trường một cách tích cực.

TẦM NHÌN

Nguồn nước mặt (sông, suối, ao, hồ, kênh, rạch, đất ngập nước, vùng nước duyên hải) của Việt Nam không bị ô nhiễm

SỨ MỆNH

Thúc đẩy sự tham gia của tổ chức, doanh nghiệp, cộng đồng và người dân trong bảo vệ và quản lý nguồn nước mặt bền vững thông qua (1) Nâng cao năng lực (2) Nghiên cứu và Vận động chính sách (3) Cung cấp thông tin và chuyển giao tri thức về kiểm soát các nguồn gây ô nhiễm nước (4) Xây dựng mô hình cộng đồng tham gia bảo vệ nguồn nước mặt tại các địa phương.

LỜI NÓI ĐẦU

Trong năm 2017 – 2018, CECR đã triển khai được nhiều dự án đóng góp cho lĩnh vực bảo vệ môi trường tại Việt Nam.

Để bảo vệ môi trường biển và ngăn ngừa ô nhiễm nước, CECR tiếp tục là tổ chức điều phối cho chương trình Liên minh Vận động chính sách kiểm soát và Ngăn ngừa ô nhiễm nước (Liên minh Nước sạch) và dự án Đại Dương không nhựa. Trong chương trình Liên Minh Nước Sạch, CECR đã thúc đẩy thực thi và giám sát việc thực hiện các chính sách về kiểm soát ô nhiễm nước tại 6 thí điểm ô nhiễm và tiếp tục vận động chính sách với các cơ quan lập pháp. Dự án Đại Dương không nhựa đã thực hiện rất nhiều hoạt động nhằm nâng cao nhận thức và thay đổi hành vi thực hành tái chế rác thải và giữ biển không bị ô nhiễm bởi rác thải nhựa.

Trong công cuộc thích ứng với biến đổi khí hậu, CECR đã thực hiện hai dự án Thúc đẩy vai trò tiên phong của thanh niên trong thích ứng biến đổi khí hậu vùng đồng bằng sông Hồng (READY) và Chương trình hợp tác Đông Nam Á thích ứng với biến đổi khí hậu đô thị. Trong cả hai dự án, CECR tập trung nâng cao kiến thức, kỹ năng về thích ứng biến đổi khí hậu cho người dân, đặc biệt là thanh niên và học sinh. Trong dự án READY, 11 sáng kiến thích ứng biến đổi khí hậu đã được trung tâm hỗ trợ thực hiện và trong dự án thích ứng biến đổi khí hậu đô thị, CECR đã phát hành nghiên cứu tại tỉnh huyện Trường Yên, tỉnh Ninh Bình và tổ chức các khoá học tại 3 trường cấp hai tại quận Hoàn Kiếm về việc bảo vệ môi trường trong trường học và trong quận.

Nhân dịp này, tôi xin bày tỏ lời cảm ơn chân thành tới các nhà tài trợ, các đối tác, các nhà khoa học, các đồng nghiệp, các em học sinh, sinh viên đã tham gia hợp tác hiệu quả với Trung tâm trong thời gian qua. Sự hợp tác hiệu quả này là một chứng minh quan trọng về sự tham gia của các bên trong công tác bảo vệ môi trường và chúng tôi hy vọng sự hợp tác này sẽ tiếp tục được mở rộng về chiều sâu và chiều rộng.

Giám Đốc CECR

Nguyễn Ngọc Lý

TÓM TẮT HOẠT ĐỘNG 2017-2018

NƯỚC VÀ BIỂN

Dự án Liên Minh vận động chính sách kiểm soát và ngăn ngừa ô nhiễm nước thúc đẩy giám sát và thực thi chính sách quản lý ô nhiễm nước

Dự án Đại Dương Không Nhựa: Chương trình thu gom, phân loại và tái chế rác thải nhựa vì một cộng đồng khỏe mạnh và thành phố xanh

BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU

Dự án thúc đẩy vai trò tiên phong của thanh niên trong thích ứng biến đổi khí hậu vùng Đồng Bằng Sông Hồng (READY)

Chương trình hợp tác Đông Nam Á thích ứng với Biến Đổi Khí Hậu

GIÁO DỤC

Hội thảo du lịch VCCI

Chương trình tuyên truyền bảo vệ môi trường tại quận Hoàn Kiếm

Chương trình hợp tác với DOW

Chương trình CSR cho doanh nghiệp vừa và nhỏ

Giai đoạn 1/2016 – 3/2017:

Tham vấn quốc gia về chính sách
và thực thi kiểm soát ô nhiễm
nước tại Việt Nam”

1. Mục tiêu:

Cấp địa phương: Thúc đẩy thực thi và giám sát việc thực hiện các chính sách về kiểm soát ô nhiễm nước.

Cấp trung ương: xây dựng các bài học chính sách hỗ trợ vận động.

Tổng Quan Dự Án

Dự án được thực hiện bởi cơ quan điều phối CECR.

Thúc đẩy thực thi và giám sát việc thực hiện các chính sách về kiểm soát ô nhiễm nước

Vận động chính sách kiểm soát và ngăn ngừa ô nhiễm nước

2. Thành tựu chính

Tổ chức các hoạt động giám sát dựa vào cộng đồng gần khu vực nước ô nhiễm và lớp tập huấn nâng cao nhận thức của người dân và tạo dựng các số liệu chất lượng nước tại khu vực ô nhiễm.

Thu gom rác, nạo vét tại các nguồn nước ô nhiễm và hoạt động truyền thông: River bicycle tour, bản tin và phóng sự giúp nâng cao nhận thức người dân về việc bảo vệ nguồn nước.

Các nghiên cứu và các buổi thu thập lấy dữ liệu được thực hiện tại các nguồn ô nhiễm nước bởi chuyên gia Liên Minh.

Tại thành phố Sơn La, vận hành thử nghiệm hệ thống xử lý nước thải cá phê quy mô hộ gia đình đã được thực hiện và tuy chưa đạt quy chuẩn quốc gia, chỉ số ô nhiễm đã giảm đáng kể và là nền tảng cho việc hoàn thiện hệ thống trong tương lai.

Phối hợp với các cơ quan có thẩm quyền tổ chức hội thảo về việc áp dụng các kế hoạch cải tạo và ngăn ngừa ô nhiễm nước:

- Tại Quảng Nam: Quy định cam kết thực hiện các hoạt động giám sát và bảo vệ môi trường nước có sự tham gia của cộng đồng.
- Tại Đà Nẵng, chính quyền tăng cường xử phạt các cơ sở và phương tiện vận chuyển gây ô nhiễm, lắp đặt camera giám sát, hướng dẫn quản lý chất thải cho các nhóm đối tượng xả thải, lắp đặt bổ sung các thùng rác tại các cầu cảng và chợ cá, cung cấp thùng rác cho các chủ tàu, ban hành phương án thu gom nước thải, rác thải từ tàu cá cho ban quản lý âu thuyền, tổ chức ký cam kết BVMT với các cơ sở sản xuất, chủ phương tiện vận chuyển, và các tiểu thương chợ cá.
- Tại Bắc Ninh: quyết tâm thực hiện kế hoạch xử lý và khôi phục hệ thống xử lý nước thải làng bún Khắc Niệm.

3. Kế hoạch tiếp

Tại các địa phương, Liên Minh sẽ tiếp tục tiến trình thúc đẩy thực thi các chính sách về KSONN, tập trung vào các khía cạnh giám sát và minh bạch thông tin về ô nhiễm nước.

Ở cấp quốc gia, LM sẽ tiếp tục tiến trình vận động cho Luật KSONN, tập trung vào các hoạt động hỗ trợ cho việc xây dựng và thực thi Luật.

Ảnh: Ngày Trái Đất 2017

Giai đoạn 2017-2018: Vận động chính sách kiểm soát và ngăn ngừa ô nhiễm nước

1. Hoạt động

Hội thảo phối hợp với VUSTA, Sở Tài Nguyên Môi Trường Đà Nẵng nhằm trình bày ba tham luận chính:

- Hiện trạng và bất cập trong việc quản lí ô nhiễm nước tại Việt Nam
- Kinh nghiệm thực thi pháp luật KSONN trên thế giới (Mỹ, Hàn Quốc, Nhật Bản, Trung Quốc)
- Sự cần thiết ban hành luật KSONN ở Việt Nam và giới thiệu khung nội dung luật KSONN

Báo cáo nghiên cứu: “Ô nhiễm nước và sự cần thiết phải xây dựng Luật Kiểm soát ô nhiễm nước tại Việt” đã được chuyển tới Bộ TNMT, bộ Tư pháp, và toàn bộ các đại biểu Quốc Hội khóa 14.

2. Thành tựu chính

Nhận được các ý kiến đóng góp từ các cơ quan có thẩm quyền từ các đại biểu trong cơ quan trong và ngoài nhà nước.

Các ý kiến chuyên môn và sự ủng hộ từ cơ quan thi hành pháp luật bao gồm: UB KHCNM, MONRE, VUSTA, tăng cường năng lực nghiên cứu của các cơ quan NGO và nhà nước.

Đề xuất khuyến nghị luật pháp và các đóng góp đáng kể cho các kế hoạch môi trường cấp quốc gia và cấp địa phương.

Báo cáo Nghiên cứu “Ô nhiễm nước và sự cần thiết phải xây dựng Luật Kiểm soát ô nhiễm nước tại Việt Nam” được các nhà lập pháp đón nhận và tiếp thu.

Báo cáo Nghiên cứu “Ô nhiễm nước và sự cần thiết phải xây dựng Luật Kiểm soát ô nhiễm nước tại Việt Nam” được các nhà lập pháp đón nhận và tiếp thu.

3. Kế hoạch tiếp

Hoàn thiện nội dung báo cáo và in ấn để chuyển đến cơ quan lập pháp và hành pháp, các tổ chức nghiên cứu và chuyên gia môi trường.

Phối hợp với VUSTA giới thiệu báo cáo khuyến nghị luật và đưa cho các cơ quan nhà nước.

DỰ ÁN DỰ ÁN THÚC ĐẨY VAI TRÒ TIỀN PHONG CỦA THANH NIÊN TRONG THÍCH ỨNG BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG HỒNG (READY)

TỔNG QUAN DỰ ÁN

Dự án được thực hiện bởi Trung Tâm Bảo tồn Sinh vật biển và Phát triển Cộng đồng (MCD) và các đối tác phi chính phủ Việt Nam bao gồm Trung tâm Nghiên cứu Môi trường và Cộng đồng, tài trợ bởi Cơ quan Phát Triển Quốc Tế Hoa Kỳ (USAID)

Mục tiêu tổng quan thúc đẩy các sáng kiến thích ứng biến đổi khí hậu hiệu quả và sáng tạo vùng đồng bằng Sông Hồng

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

1. Thực trạng

Đồng bằng sông Hồng đang trở nên ngày càng dễ bị tổn thương hơn trước các tác động của BĐKH. Các vấn đề khác, như quản lý chất thải rắn còn yếu, ô nhiễm môi trường nước, cũng làm trầm trọng thêm các tác động. Trong khi đó, công tác xác định, thực hiện và nhân rộng các sáng kiến thích ứng BĐKH tại vùng đồng bằng sông Hồng còn yếu, thanh niên chưa có nhiều cơ hội tham gia đầy đủ các hoạt động thích ứng BĐKH, thiếu các trình diễn thực hành tốt.

2. Mục tiêu

Thúc đẩy các sáng kiến thích ứng BĐKH hiệu quả và sáng tạo vùng đồng bằng sông Hồng.

Thực hiện các kế hoạch hành động thích ứng BĐKH có vai trò tiên phong của thanh niên và khối phi chính phủ.

3. Thành tựu

- 04 chương trình đào tạo với sự tham gia 257 thanh niên của 03 địa phương Giao Thủy - Nam Định, Tiền Hải - Thái Bình, Cát Hải - Hải Phòng và các bạn sinh viên đến từ các trường đại học của thành phố Nam Định, Thái Bình và Hà Nội.
- Thúc đẩy các nhóm thanh niên xây dựng được 72 ý tưởng thích ứng với biến đổi khí hậu (BĐKH) nhằm giải quyết các vấn đề tại địa phương.
- 11 sáng kiến được CECR hỗ trợ thực hiện, với 2427 người trực tiếp tham gia các sáng kiến.

Các sáng kiến do nhóm thanh niên thực hiện tại các địa phương được địa phương đánh giá cao và được tiếp tục triển khai nhận rộng ra toàn cộng đồng như ở thị trấn Quất Lâm, Giao Thủy.

4. Kế hoạch tiếp

- Tiếp tục hỗ trợ các địa phương thực hiện những sáng kiến về BVMT và TUBĐKH mà các học viên đã đề xuất.
- Tổ chức các tập huấn và nhân rộng các mô hình tại các địa phương khác.
- Kết nối với các chuyên gia, các nhà tài trợ để huy động nguồn lực để tiếp tục các hoạt động nâng cao năng lực tại địa phương và hỗ trợ thực hiện các sáng kiến đã được các học viên trong chương trình đề xuất.

CHƯƠNG TRÌNH HỢP TÁC ĐÔNG NAM Á THÍCH ỨNG VỚI BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU ĐÔ THỊ

Tổng Quan Dự Án

Dự án được tài trợ bởi Chương trình hợp tác Đông Nam Á thích ứng với biến đổi khí hậu đô thị (UCRSEA).

Dự án mong muốn nâng cao nhận thức và thúc đẩy sự tham gia của người dân trong việc thích ứng với biến đổi khí hậu đô thị qua hai hoạt động chính:

- A. *Xuất bản nghiên cứu liên quan đến biến đổi khí hậu đô thị tại khu di tích Tràng An, Ninh Bình*
- B. *Công khai dữ liệu chất lượng không khí bằng cách sử dụng máy đo chất lượng không khí di động (airbeam)*

A. Nghiên cứu ảnh hưởng của biến đổi khí hậu tại huyện Trường Yên, khu di tích văn hoá Tràng An, Ninh Bình, Việt Nam

Ảnh: Tham quan mô hình thực địa nông nghiệp thông minh với khí hậu và vai trò của giun quế tại Hải Hậu, Nam Định

1. Mục tiêu và nội dung bản nghiên cứu

Nội dung của bản nghiên cứu tập trung trả lời hai câu hỏi chính:

- Các tác động biến đổi khí hậu gây ra bởi những thay đổi trong huyện Trường Yên và những nhân tố nào đẩy nhanh các quá trình đó?
- Người dân địa phương xử lý và thích ứng với những thay đổi này như thế nào? Những yếu tố nào khuyến khích hoặc hạn chế khả năng thích nghi?

2. Thành tựu

Các nhân tố góp phần làm tăng các biến đổi khí hậu ở tỉnh Ninh Bình :

- Yếu tố địa lý và thiên nhiên: Vị trí địa lý ảnh hưởng nặng nề bởi bão và lũ vào mùa mưa
- Yếu tố chính trị và xã hội: Tập trung phát triển những dự án đô thị hoá.

Ở Trường Yên, bên cạnh những thay đổi tích cực về đời sống kinh tế và xã hội, sự phát triển ngành du lịch đã dẫn đến sự tiêu giảm của đất nông nghiệp, môi trường bị ô nhiễm bởi chất thải của con người và động vật, và nguồn nước sạch dần cạn kiệt.

Trường Yên bị ảnh hưởng gián tiếp từ các hoạt động của con người: Bão lũ gia tăng do xả nước từ các đập thủy điện, chất thải rắn ô nhiễm nguồn nước sạch và không khí, sử dụng thuốc trừ sâu trong canh tác, và những hành động ô nhiễm khác mà con người gây nên.

Các chính sách hợp lý:

- Xây dựng tốt hệ thống đề phòng
- Hướng dẫn những kỹ năng cần thiết trong quá trình chuyển đổi từ nông nghiệp sang phát triển du lịch
- Xử lý chất thải rắn
- Hướng dẫn người dân địa phương tự thích ứng với biến đổi khí hậu

B. Dự án sử dụng máy đo chất lượng không khí di động (UCRSEA)

1. Mục tiêu dự án

- Nâng cao nhận thức cơ bản của học sinh tiểu học và trung học về việc bảo vệ môi trường trong trường học và quận Hoàn Kiếm.
- Thực hành sử dụng máy đo chất lượng không khí di động airbeam

2. Hoạt động và thành tựu chính

- Tổ chức khoá học về môi trường tại 3 trường cấp hai tại quận hoàn kiếm và dạy học sinh các sử dụng máy đo chất lượng không khí di động trong trường.
- Tổ chức khoá học và trò chơi nâng cao nhận thức về môi trường 45 phút tại trường cấp hai Nguyễn Du với sự tham gia của 2264 người.
- Số tiền chi tiêu cho dự án 49,280,000 triệu

Ảnh: Thảo luận với người dân địa phương về biến đổi khí hậu tại tỉnh Ninh Bình

DỰ ÁN ĐẠI DƯƠNG KHÔNG NHỰA

Rác thải nhựa trên đại dương. Ảnh: National Geographic

Tổng Quan Dự Án

Dự án được tài trợ trong khuôn khổ Chương trình Tái chế Rác thải Sinh hoạt Đô thị (MWRP) của USAID và thông qua thoả thuận ký kết giữa Trung Tâm Nghiên Cứu Môi Trường và Cộng Đồng và tổ chức “Development Innovation Group”.

Dự án mong muốn nâng cao nhận thức và thay đổi hành vi thực hành tái chế rác thải và giữ biển không bị ô nhiễm bởi rác thải nhựa.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

1. Mục tiêu của dự án

Nâng cao nhận thức và thay đổi hành vi thực hành tái chế rác thải, giữ biển không bị ô nhiễm bởi rác thải nhựa thúc đẩy chương trình tái chế rác thải dựa vào cộng đồng, các chương trình truyền thông, chương trình thúc đẩy thay đổi của các tàu thuyền.

2. Hoạt động chính

Các hoạt động chính của Dự án bao gồm (1) xây dựng và thúc đẩy thực hiện các mô hình cộng đồng giảm thiểu, phân loại, thu gom, tái chế rác thải tại cộng đồng, trọng tâm thực hiện ở hai quận Sơn Trà và Thanh Khê, (2) các chương trình truyền thông, tập huấn nâng cao nhận thức và thúc đẩy thay đổi hành vi thực hành mô hình giảm thiểu, phân loại thu gom tái chế rác thải cho các khách sạn, nhà hàng, cơ sở kinh doanh dịch vụ, chủ tàu thuyền, ngư dân, đoàn thanh niên, trường học (3) các sự kiện môi trường lớn và các diễn đàn chính sách về quản lý rác thải nhựa.

HỢP TÁC KHÁC

Tổng Quan 4 Dự Án

Hội thảo VCCI mong muốn thúc đẩy Trách Nhiệm Doanh Nghiệp ngành du lịch thực hiện mục tiêu phát triển bền vững

Chương trình tuyên truyền bảo vệ môi trường quận Hoàn Kiếm mong muốn nâng cao nhận thức các em học sinh về bảo vệ môi trường

CECR hợp tác với công ty DOW Chemical trong việc xây dựng tài liệu truyền thông cộng đồng về môi trường sinh thái Hồ Tây và kiến nghị chính sách bảo vệ nguồn nước hồ.

CSR cho doanh nghiệp vừa và nhỏ mong muốn nâng cao nhận thức của các doanh nghiệp về luật bảo vệ môi trường để tham gia hiệp định đối tác xuyên Thái Bình Dương TPP.

1. Hội thảo du lịch VCCI

Mục tiêu hỗ trợ các doanh nghiệp du lịch tại Thừa Thiên Huế nâng cao nhận thức và nhân lực để xây dựng chiến lược phát triển doanh nghiệp một cách bền vững và thông minh qua thực hiện Trách Nhiệm Xã Hội Doanh Nghiệp.

Nội dung hội thảo

Hội thảo bao gồm ba bài trình bày:

Bài trình bày 1: Trách nhiệm xã hội doanh nghiệp đối với các doanh nghiệp: chiến lược cho sự phát triển thông minh và bền vững

Bài trình bày 2: Các rủi ro về pháp lý đối với doanh nghiệp du lịch VN khi tuân thủ quy định pháp luật về môi trường,

Bài trình bày 3: Một số mô hình về thực hiện Trách nhiệm xã hội doanh nghiệp (CSR) trong ngành du lịch trên thế giới và ở Việt Nam

2. Chương trình Tuyên truyền bảo vệ môi trường tại quận Hoàn Kiếm

Địa điểm: THCS Nguyễn Du và THCS Tràng An quận Hoàn Kiếm, Hà Nội

Mục tiêu: nâng cao nhận thức của các em học sinh về môi trường, phân loại rác, bảo vệ nguồn nước và tiết kiệm năng lượng.

Nội Dung: tổ chức các trò chơi như Rung Chuông Vàng và các trò chơi bổ trợ khác liên quan đến kiến thức về phân loại rác, bảo vệ nguồn nước và tiết kiệm năng lượng.

3. Chương trình hợp tác với DOW

Mục tiêu

- *Xây dựng nghiên cứu* về môi trường sinh thái xung quanh hồ và chất lượng nước của Hồ Tây và xác định các nguồn ô nhiễm trực tiếp và gián tiếp bằng cách bản đồ hoá dữ liệu dùng GIS.
- *Kiến nghị các chính sách* để bảo vệ và khôi phục môi trường sinh thái của hồ cho cơ quan quản lý Hồ Tây và hội đồng nhân dân thành phố Hà Nội
- *Nâng cao kiến thức* của cộng đồng về môi trường sinh thái của Hồ Tây

4. Dự án CSR cho doanh nghiệp vừa và nhỏ tại Bắc Ninh

Mục tiêu thúc đẩy sự tham gia của các doanh nghiệp vừa và nhỏ trong hiệp định đối tác xuyên Thái Bình Dương TTP (Trans-Pacific Partnership) bằng cách nâng cao nhận thức về luật bảo vệ môi trường và phát triển bền vững ở Việt Nam và quốc tế.

Hoạt động và thành tựu chính

- Hoàn thiện nghiên cứu những bất cập của những doanh nghiệp vừa và nhỏ trong việc tuân thủ luật bảo vệ môi trường
- Xây dựng chương trình đào tạo về tuân thủ pháp luật môi trường cho các doanh nghiệp
- Thực hiện tập huấn về tuân thủ luật bảo vệ môi trường và phát triển bền vững cho các doanh nghiệp vừa và nhỏ để nâng cao nhận thức và kỹ năng thực hiện kế hoạch bảo vệ môi trường
- 31 lãnh đạo và cán bộ môi trường của 29 doanh nghiệp vừa và nhỏ tại Bắc Ninh tham gia lớp tập huấn về kiến thức cơ bản, thực thi và tuân thủ luật môi trường.
- Hợp tác với cơ quan cứu trợ và phát triển Cơ Đốc phục lâm (ADRA) Việt Nam để thành lập các lớp tập huấn luật bảo vệ môi trường cho những doanh nghiệp nông nghiệp